

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR SVENSKA VALLFÖRENINGEN – verksamhetsåret 1 juli 2018–30 juni 2019

Föreningens styrelse

Under verksamhetsåret 2018/2019 har styrelsen haft följande sammansättning:

Anna Carlsson, Skogsgård, Getinge	ordförande
Per Rudengren, Harpsund, Mellösa	v. ordförande
Nilla Nilsson-Linde, SLU, Uppsala	sekreterare
Lars Jakobsson, Blyberga, Lillkyrka	kassör
Maria Wahlquist, Lagestorp, Vallåkra	
Gunnar Liljebäck, Östra Stråkan, Överkalix	
Lars Ericson, Länsstyrelsen, Umeå	

Suppleanter:

Matilda Johansson, Skara
Rolf Spörndly, SLU, Uppsala
Kjell Sandahl, Vasen, Nye
Linda af Geijersstam, Färjestaden
Hulda Wirsén, Kalix
Åke Johansson, Färjestaden

Adjungerad:

Jan Jansson, Dalstorp

Revisorer

Revisorer har varit Tobias Andersson, Falkenberg och Lars-Erik Josephson, Vallerstad, Värnamo med Magnus Halling, Uppsala och Karl-Johan Jönsson, Klågerup som suppleanter.

Valberedning

Valberedningen har bestått av Sofia Kämpe, Karlsborg, sammankallande, Kjell Ivarsson, Stockholm, Thomas Karlberg, Gårdeby, Söderköping och Marjo Lilja, Ljungbyholm.

Målsättning

Föreningen skall inspirera till en intensiv verksamhet på vallområdet inom ramen för de resurser som finns samt verka för utökade resurser. Verksamheten skall utgå från lantbrukarnas behov och gälla hela företaget. Samarbete mellan olika organisationer som arbetar inom

grovfodersektorn skall främjas. Föreningen skall främja forskning, försöksverksamhet och rådgivning.

Följande målsättningar skall vara vägledande för **styrelsens** arbete:

*** Sköta medlemsvården**

- Lokalföreningen är central för medlemsvårningen. Styrelsen skall stötta lokalföreningarna och kommunikationen dem emellan samt verka för bildandet av nya föreningar.
- Ökad kännedom om föreningens existens behövs för medlemsvårning.

*** Identifiera angelägna kunskapsluckor**

- Styrelsen skall identifiera och belysa problemområden som kan fokuseras vid t.ex. seminarier, års- och sommarmöten.
- Styrelsen skall verka för att vallföreningen får medverka vid prioriteringen av medel till forsknings- och försöksverksamhet på grovfoderområdet.

*** Förmedla kunskap**

- Styrelsen skall förmedla aktuell kunskap och erfarenheter från såväl forskningen som praktiken via t.ex. Svenska Vallbrev för att få fler kompetenta grovfoderproducenter.
- Styrelsen skall informera samhället, t.ex. politiker, om aktuella frågor med vallanknytning.
- Exempel på upplysningsverksamhet är annonsering av olika typer av utbildningar på grovfoderområdet.

Styrelsemöten

Styrelsen har under verksamhetsåret förutom årsmötet haft sju protokollförda sammanträden, varav tre telefonmöten. Till fysiska möten kallas regelmässigt samtliga suppleanter medan de till telefonmöten kallas vid behov.

Årsmötet

Svenska Vallföreningen höll sitt årsmöte, *I torkans spår – nya möjligheter med grönfoder och vallväxter*, i samband med ett seminarium 9 november 2018 på Munkagårdsgymnasiet i Tvååker (bil. 1) som samlade 60 deltagare och fokuserade på torka. Linda af Geijersstam har publicerat ett referat i Svenska Vallbrev 2018:7 som också ligger på hemsidan www.svenskavall.se (bil. 2).

Årsmötesbeslut

Vid Svenska Vallföreningens årsmöte omvaldes Anna Carlsson, Getinge som ordförande på tre år. Per Rudengren omvaldes som ordinarie ledamot på tre år. Kjell Sandahl omvaldes och Matilda Johansson, Skara nyvaldes som suppleanter på tre år medan Åke Johansson, Färjestaden nyvaldes som suppleant på ett år (fyllnadsval). Göran Lindgren, Klässbol och Göran Edholm, Vännäs hade avböjt omval. Befintliga revisorer omvaldes på ett år. Till valberedning omvaldes Sofia Kämpe, Karlsborg (sammankallande), Kjell Ivarsson, Stockholm, Thomas Karlberg, Söderköping och Marjo Lilja, Ljungbyholm.

Föreningen redovisade ett överskott för verksamhetsåret 2017/2018 på 57 330 kr med ett eget kapital på 535 901 kr vid en balansomslutning på 1 018 775 kr. Budgeten för inneva-

rande verksamhetsår fastställdes med ett underskott på 23 193 kr förutsatt bl.a. att 85 % av befintliga samt 65 % av nyvärvade medlemmar förblir medlemmar även under nästa verksamhetsår. Årsmötet beslutade att behålla medlemsavgiften 400 kr/år varav 100 kr går till lokalföreningen, såvida minst en aktivitet utöver aktivitet i samband med årsmötet redovisas, eller till lokal verksamhet i de län där vallförening inte finns.

Lokalföreningar

Svenska Vallföreningen har sammanlagt 16 lokalföreningar. Exempel på verksamheter initerade eller ordnade av lokalföreningarna är fält-, stall-, gårds- och betesmarksvandringar, maskindemonstrationer samt studieresor, bl.a. till Borgeby Fältdagar. Temadagar och tema kvällar anordnas gällande t.ex. bete, stallgödsel, surgörning av flygödsel, markpackning, fasta körspår i vallen, kalkning, gödsling, bevattning, dränering, insåningsteknik, arter, sorter och fröblandningar, ogräs, vallprognoser, foderanalyser, majs, ensilering, höberedning, förluster, vallfoder till häst och får, ökad grovfoderandel i foderstaten, ekonomi, skador av vildsvin, rovdjursstängsel, Grovfoderverktyget, Borgeby Fältdagar, demonstration av vallförsök, energieffektiva vallfoderkedjor, rapporter från studieresor och EU-projekt. Samarbeten sker ofta i arrangemangen, t.ex. med rådgivningsföretag, maskinföretag, företag som marknadsför frö och andra insatsvaror, LRF, SLU, naturbruksgymnasier, Studieförbundet Vuxenskolan, Greppa näringen eller Länsstyrelsen. Vallföreningen medverkar ibland också på utställningar eller konferenser. De innovativa vallbönder som identifierats inom EU-projektet Inno4Grass har medverkat på flera lokalföreningsträffar.

Då styrelsen funnit att lokalföreningar är nödvändiga, såväl för att öka medlemsantalet som för att få den aktivitet som medlemmarna kräver, verkar styrelsen för att ytterligare lokalföreningar bildas. Sedan några år arbetar Västsveriges Vallförening under andra former tillsammans med HS Väst i ett speciellt Vallgille.

Medlemmar

Antalet betalande medlemmar vid bokslutsdagen 190630 var 1 775 jämfört med 1 871 180630. Den 10 oktober 2019 hade föreningen 1 787 medlemmar som betalat årsavgift från 1 januari jämfört med 1 898 den 1 oktober 2018 (bil. 3). Detta innebär en minskning med 111 medlemmar. Under året har en gallring skett i medlemsregistret så att personer som inte betalat medlemsavgift den senaste två åren strukits.

Antalet medlemmar vid årsskiftet utgör grunden för utbetalningarna till respektive aktiv lokalförening. Medlemsvärvningskampanjer för att hålla upp medlemsantalet har uppdragits åt och genomförts av HIR Skåne i följande områden: Örebro, Västmanland, Gävleborg och Västerbotten. I bilagan redovisas antalet medlemmar i de olika lokalföreningarna, eller där sådana inte finns, antalet medlemmar i länet. Det är lämpligt att värva vart tredje år för att behålla antalet medlemmar. Styrelsen har verkat för ökat medlemsantal bl.a. genom aktiv spridning av värvningsbroschyren samt tidskriften Svenska Vallbrev. Medlemmar har också värvats i samband med olika sammankomster, t.ex. på kurser och mässor. Diskussioner har förts om hur f.d. Västmanlands lokalförenings medlemmar bäst ska tas omhand.

Följande lokalföreningar uppvisade verksamhet som berättigar till 100 kr per medlem under kalenderåret 2018: Uppland, Skåne, Halland, Sjuhäradsbygden, Skaraborg, Värmland, Västerbotten samt Västsverige-HS tema Vall (avräknas vid kommande fakturering av medlems-

avgift) (bil. 4). I områden utan lokalföreningar kan aktiviteter i Vallföreningens intresse stödjas med bidrag. Ej utbetalda medel avsedda för lokalföreningarna skall användas dels för att initiera lokala aktiviteter, dels för att arbeta på riksplanet med information, lobbying m.m. Under verksamhetsåret har det inte inkommit några ansökningar om aktivitetsbidrag.

Ekonomi

Angående föreningens ekonomi hänvisas till verksamhetsårets resultat- och balansräkning. Bokföring och medlemsregister har under verksamhetsåret skötts av Rådgivarna Sjuhärad, Långhem. Telefontjänsten Free Conference Call har använts för föreningens telefonmöten. I och med Svenska Vallföreningens deltagande i EU-projektet Inno4Grass där ersättning måste gå ut som lön har föreningen registrerats som arbetsgivare hos Skatteverket och kan därmed betala ersättningar som lön till jämförlig kostnad för föreningen.

Verksamheten

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) har två stiftelser med anknytning till vallodling. I Stiftelsen Svenska Vallföreningens fonder representeras Svenska Vallföreningen av Lars Jakobsson med Göran Lindgren som adjungerad 2018–2019. I övrigt är LRF, KSLA och SLU representerade. I Stiftelsen Anders Elofsons fond representeras Svenska Vallföreningen av Lars Jakobsson och Göran Lindgren. I övrigt är Frö- och Oljeväxtodlarna, SLU, LRF samt KSLA representerade. Medel kan sökas i februari. Avkastningen disponeras för främjande av fondernas syften i frågor om odling, utfodring, ekonomi eller teknik avseende betes-, vall- och fröodlingssektorn. Stöd ges dels till projekt ägnade att främja dessa områden, dels till resestipendier, främst för utrikes resor. Lars Jakobsson och Göran Lindgren rapporterar kontinuerligt till styrelsen om KSLA:s beslut.

KSLA delar fr.o.m. 2012 ut en belöning, Anders Elofsons medalj, till framträdande företrädare för forskning och försök, upplysning och information samt praktisk verksamhet inom områdena betes- och vallfrågor samt fröodling av vallväxter. Detta år belönades agronom Thorsten Rahbek Pedersen, Lund för sina insatser för att förbättra den svenska fröodlingen och den biologiska mångfalden – ett arbete vari han visat stor förmåga att såväl involvera odlare och rådgivare som intressera media för området vallodling. Thorsten Rahbek Pedersen har utvecklat den svenska fröodlingen genom att bland annat driva olika projekt för att höja skördenivån i vallfröodling, t.ex. projektet ”Vallfrö 10 000” i samverkan med Svensk Raps och Sveriges Fröodlarförening samt projektet ”Mångfald på slätten”. Det syftade till att i slättbygd öka förekomsten av vanliga pollinatörer, som olika humlearter för att gynna produktionen. Han har även utrett orsaker till bidöd och sambandet med användningen av neonikotinoider. Thorsten Rahbek Pedersen har en förmåga att involvera både odlare och rådgivare i arbetet med att förbättra fröodlingen och den biologiska mångfalden. Han verkar också för att locka media till dessa sakområden och figurerar ofta i radio och i TV. Även som chef för Jordbruksverkets Rådgivningsenhet Söder har han fortsatt sitt engagemang och intresse för vallodlingen. Med sin breda och djupa kunskap fungerar han som en värdefull kontakt mellan forskning och rådgivning.

Medlemmar ur styrelsen har under 2018 medverkat vid olika lokalföreningsarrangemang; Anna Carlsson – Förlängd betesperiod med olika fodergrödor för höstbete, t.ex. oljerättika och sparad vall. Rolf Spörndly – Ensilering med små förluster, Ersättningsfoder vid extremväder. Plasta, flytta, lagra för bästa kvalitet – ett axplock av resultat från rundbalsforskning.

Maria Wahlquist – Mellangrödor som grovfoder. Anna Carlsson, Nilla Nilsson-Linde och Maria Wahlquist – Information om EU-projektet Inno4Grass.

Vidare har Gunnar Liljebäck och Hulda Wirsén medverkat och informerat om Svenska Vallföreningen och Inno4Grass på en lantbruksmessa anordnad av Piteå kommun 180815–16. Lantmästarstuderanden Sara Carlsson och Rolf Spörndly informerade om Svenska Vallföreningen på Alnarps Mjölkdag 181120 och Sara Carlsson, Ellen Torstensson samt Cicci Bjerström medverkade på Alnarps Nötköttstag 181206. Nilla Nilsson-Linde deltog i en workshop om Digital betesskötsel anordnad av Landsbygdsnätverket 190115 i Linköping.

Anna Carlsson har varit Svenska Vallföreningens representant i Jordbruksverkets referensgrupp för ekologiskt vallfrö.

Svenska Vallföreningen har skrivit ett yttrande till Jordbruksverket 180912 gällande möjligheten att räkna fånggröda som huvudgröda (bil. 5). Den torra säsongen 2018 aktualiserade frågan om kravet på ligghallar. Svenska Vallföreningen har 190324 lämnat ett remissyttrande angående möjligheten att få dispens för ligghallar för att kunna förlänga betes-säsongen (bil. 6).

Anna Carlsson har under verksamhetsåret deltagit på ett möte med branschrådet LRF:s Växtodlingsråd, 190308, där hon informerade om den kommande skriften Vall och betesdjur samt om EU-projektet Inno4Grass. Rådet har en liknande funktion som Tillväxt Växtodling tidigare hade som diskussionsforum.

Lars Ericson representerar Länsstyrelsen i styrgruppen för SLU Grogrund – ett kunskapscentrum för växtförädling inrättat som en del i livsmedelsstrategin och samverkansprogrammet för cirkulär ekonomi.

Flera ledamöter i styrelsen har medverkat i intervjuer och enkätundersökningar inom EU-projektet SUPER-G (Sustainable Permanent Grassland Systems and Policies). Nilla representerar EGF (European Grassland Federation) i projektets External Advisory Panel, vilket innebär att det finns möjligheter att framföra synpunkter på projektets uppläggning, genomförande och resultatspridning.

Styrelsen för Svenska Vallföreningen beslutade att inte medverka i Borgeby Fältdagar 2019 då evenemanget krockade tidsmässigt med EGF/EUCARPIA 2019 i Schweiz.

Föreningen har fyllt på förrådet med tröjor för försäljning och som gåvor. Vidare har s.k. beachflaggor införskaffats för reklamändamål.

Beteskalendarern

På en studieresa i samband med att Svenska Vallföreningens styrelse deltog i EGF 2007 i Gent, Belgien, uppkom idén att anpassa ett planerings- och utvärderingshjälpmedel för betesdrift som används av bl.a. belgiska lantbrukare till svenska förhållanden. Beteskalendarern är en fältjournal där olika insatser och skötselåtgärder antecknas på ett överskådligt sätt. Anna Carlsson har tillsammans med Maria Wahlquist och Margareta Dahlberg utarbetat en svensk version med hjälp av finansiering från KSLA. Information om Beteskalendarern finns på föreningens hemsida där man också kan beställa till självkostnadspris,

www.svenskavall.se. Information om Beteskalendern har gått ut via Svenska Vallbrev och verktyget har även uppmärksammats vid olika utbildningar.

Sommarmötet

Svenska Vallföreningens sommarmöte arrangerades av Upplands Vallförening den 26–27 juli 2018 och samlade drygt 40 deltagare. Ett utförligt referat har skrivits av Anna Carlsson och publicerats i Svenska Vallbrev 2017:5 (bil. 7).

Finansiering och prioritering av vallförsök

Föreningen har under året fortsatt att verka för en större förståelse för vallens ekonomiska betydelse för animalieproduktionen och behovet av resurser för forskning och utveckling. Ämnesområdet vall- och grovfoder i Fältforsk (kontaktorgan mellan SLU och externa intressenter gällande fältforskning inom jordbruksområdet) anordnade under året två öppna möten i Linköping: 181120 med fokus på forskningsprioriteringar där Anna Carlsson och Nilla Nilsson-Linde informerade om Inno4Grass. Även Maria Wahlquist och Linda af Geijersstam deltog; 190319 med fokus på växtförädling där Anna Carlsson, Nilla Nilsson-Linde, Lars Ericson, Maria Wahlquist och Matilda Johansson deltog.

Lars Ericson ingår på enskilt mandat i SLF:s branschgrupp för livsmedel – animalier och i branschrådet för de nationella försöken. Detta råd ansvarar för att bedöma framtida behov, beredning och uppföljning av fältförsöksprogrammet. Branschrådets förslag utgör underlag för stiftelsens beslut. Information om alla SLF:s projekt finns i Projektbanken, www.lantbruksforskning.se.

Vallmästaren

Tidningarna Husdjur och Nötkött tillsammans med Svenska Vallföreningen, Gård & Djurhälsan, Sveriges lantbruksuniversitet och Växa Sverige har sedan ett antal år tillbaka genomfört en vallensilagetävling vid namn Vem blir årets vallmästare? Då besvärliga förhållandena med torra 2018 innebar svårigheter att erhålla ett högkvalitativt grovfoder, beslutades att tillfälligt ersätta tävlingen med det s.k. Valltipset. Växa Sverige har samlat goda idéer på hur man kan hantera torkan och dess konsekvenser och sedan rapporterat i tidningarna Husdjur och Nötkött.

Inno4Grass

Inom EU:s nya ramprogram för forskning och innovation, Horizon 2020, är brobyggandet mellan forskning och praktik ett genomgående tema. Sedan januari 2017 deltar Sverige i det tematiska nätverket Inno4Grass (Shared Innovation Space for Sustainable Productivity of Grasslands in Europe) inom utlysningen H2020-RUR-2016-2017, Rural Renaissance – Fostering innovation and business opportunities (CSA, Coordination and support action). Projektet beviljades sommaren 2016 med utmärkt betyg i utvärderingen och pågår t.o.m. december 2019. Det har 20 parter från åtta länder (Tyskland, Frankrike, Belgien, Nederländerna, Irland, Sverige, Polen och Italien) under ledning av Tyskland med en total budget på drygt 19,5 miljoner SEK. Från Sverige deltar två parter, SLU och Svenska Vallföreningen, vars budgetar landar på 962 900 respektive 695 900 SEK.

För vallföreningens del innebär detta bl.a. möjligheter att bygga nätverk nationellt och internationellt, ta del av och förmedla goda idéer inom vallens produktion och utnyttjande, brobyggande mellan forskning och praktik, tillgång till andra länders rådgivning, få mycket gjort som inte annars skulle bli gjort, uppgraderad hemsida, internationella utbyten etc. Rent administrativt innebär projektet bl.a. anställning av viss för ändamålet lämpad personal samt expert hjälp från bl.a. SLU:s Grant Office.

Anna Carlsson och Nilla Nilsson-Linde har under verksamhetsåret deltagit i projektmöten i Paris och Nilla även i Poznan i Polen. Linda af Geijersstam och Margareta Dahlberg har varit anställda av föreningen för att intervjua 20 innovativa vallbönder och Lars Jakobsson har haft huvudansvar för den ekonomiska redovisningen. Inno4Grass-medel har nyttjats till verksamheter som relaterar till projektet.

Svenska Vallföreningen har i samarbete med SLU producerat enkla faktablad på svenska och engelska om de 20 innovativa vallbönderna och mer ingående beskrivningar av 10 bönders innovationer. Materialet nås på projekthemsidan www.inno4grass.eu och i valldata-basen www.encyclopedia.pratensis.eu där ytterligare 150 presentationer finns från de andra länderna i projektet. Många av lantbrukarna har medverkat i något/några av de 13 möten mellan praktik och forskning som ska avverkas under projektiden. Exempelvis har Örjan Bergman berättat om små förluster vid ensilering på Sommarmötet 2018 och Magnus Nilsson om höstsådd av vall på årsmötet 2018. Vidare har 13 videos spelats in med hjälp av Linda af Geijersstam, Lars Jakobsson, Lars Ericson, Nilla Nilsson-Linde och med redigering av Leif Johansson. En stor händelse inom projektet har varit att utse och hylla en vallmästare per land (bil. 8). Sveriges system med vallmästartävling har inspirerat projektet att initiera tävlingar i de åtta länderna. Alla vallmästare träffades på en studieresa i norra Tyskland och hyllades sedan på en konferens i Hannover 190612. Årets Vallmästare 2018 Per och Tore Larsson, far och son från Tibro, blev Sveriges Vallmästare och Tore hade möjlighet att närvara tillsammans med Nilla Nilsson-Linde och Lisbeth Karlsson från Tidningen Husdjur (bil. 9).

EGF

Svenska Vallföreningen är medlem i European Grassland Federation, EGF, www.europeangrassland.org, vars uppgift är att skapa kontakt mellan de europeiska vallorganisationerna. EGF skall också ordna konferenser och symposier för att förbättra utbytet av vetenskaplig kunskap på vallområdet. Information om EGF:s konferenser och symposier sker fortlöpande till styrelsen samt via Svenska Vallbrev till alla medlemmar.

Uppdraget att representera norra Europa i det verkställande utskottet för EGF växlar mellan de nordiska länderna och Sverige efterträder närmast Finland. Nilla Nilsson-Linde är vald för perioden 2016–2020 att representera norra Europa och deltog i styrelsemötet på EGF 2019, som anordnades i Zürich, Schweiz, 24–27 juni. Anna Carlsson och Maria Wahlquist deltog också på EGF-mötet, totalt deltog 10 personer från Sverige. De närmaste åren kommer EGF-mötena att arrangeras av Finland (200622–25 i Helsingfors) och Tyskland (210517–19 i Kassel).

BGS

Svenska Vallföreningen är medlem i British Grassland Society, BGS. Den brittiska vallföreningen ger ut tidskrifterna Grass and Forage Science och Grass Farmer, samt tillhandahåller en omfattande publikationsservice även i övrigt. Konferenser, sommar- och vintermöten inom grovfoderområdet anordnas årligen. Svenska Vallföreningens sekreterare har förmedlat information om kommande aktiviteter till styrelsen. Information samt slutsatser av intresse för svensk vallodling publiceras i Svenska Vallbrev. Föreningen har en väl utvecklad hemsida, <http://www.britishgrassland.com/>.

Svenska Vallbrev

Redaktionsgruppen har bestått av Gun Bernes, Umeå, Irène Persson, Örebro samt Nilla Nilsson-Linde. Tre åttasidiga, två sexsidiga och två fyrsidiga nummer av Svenska Vallbrev har utarbetats. Scandinavian Seed har annonserat i de tre numren 2018 och Lantmännen Lantbruk, Olssons Frö samt Skånefrö AB har annonserat i de fyra numren 2019. Vallbrev utkommer som momsbefriad posttidning med sekreteraren som ansvarig utgivare och de trycks på LH Tryck, Ulricehamn. Aktuella resultat från forskning och praktik redovisas och information om kommande eller genomförda aktiviteter förmedlas. De rikstäckande vallbrev kompletteras med lokala vallbrev i vissa områden. Patent- och registreringsverket har utfärdat ett förnyelsebevis som gäller t.o.m. 2028 för den periodiska tidskriften Svenska Vallbrev (bil. 10).

Hemsida

Svenska Vallföreningens hemsida har adressen www.svenskavall.se. Den innehåller värvningsbroschyrans innehåll, adresslista till lokalföreningar, kontaktpersoner och riksstyrelse, förteckning över rubrikerna i vallbrev, vallbrev äldre än ett år för ett antal år tillbaka, länk till kassören för medlemskap samt information om aktuella händelser nationellt och internationellt, t.ex. årsmöte, sommarmöte, lokala möten, vallmästartävling, Vallkonferens, EGF, Inno4Grass etc. Vidare finns information om när, var och hur man kan söka medel i vallodlingens intresse samt olika typer av remissyttranden från föreningen. Ett artikelarkiv finns med t.ex. rapporten från Vallseminariet om baljväxter 2001, om styrelsens studieresor till Storbritannien 2003, Belgien 2007, Österrike 2011 och om Vallfröseminariet 2004, Vallkonferens 2014 och Vallkonferens 2017. Under 2018 har artiklar om torkan och dess konsekvenser publicerats med länkar till andra websidor och en enkät har lagts ut inom projektet Inno4Grass.

Sociala medier

Svenska Vallföreningens har under verksamhetsåret startat en Facebook-sida under Hulda Wirséns ledning och har även delat information på Foderkonsultens Instagram-konto via Matilda Johansson. Numera finns Instagram-kontot [svenska_vallforeningen](https://www.instagram.com/svenska_vallforeningen), ett beslut som verkställdes 190727.

Ingelstad den 13 november 2019

Anna Carlsson
Ordf.

Nilla Nilsson-Linde
Skr.

Per Rudengren
Vice ordf.

Lars Jakobsson
Kassör

Lars Ericson

Gunnar Liljebäck

Maria Wahlquist

Årsmötesseminarium och årsmöte i Svenska Vallföreningen

Fredagen den 9 november 2018

I torkans spår – nya möjligheter
med grönfoder- och vallväxter

Plats: Munkagårdsgymnasiet,
Björkängsvägen 25, Tvååker
<http://www.regionhalland.se/vara-skolor/munkagardsgymnasiet/>

Hitta hit: Tvååker ligger strax öster om E6/E20
mellan Falkenberg och Varberg, avfart
53.

Kostnad: 350 kr för hela dagen inklusive förtäring.

Anmälan: **Senast onsdag 31 oktober** till
Maria Wahlquist, tel: 076-771 42 44,
vallquist@gmail.com
Uppge namn, mobilnummer samt
fakturaadress (vi fakturerar kostnaden).

Information: Anna Carlsson, Svenska Vallföreningen,
tel: 070-970 12 06,
carlsson@skogsgard.se

Resersättning: Svenska Vallföreningen står för resekostnaderna (billigaste färd sätt) för två styrelserepresentanter från lokal-föreningarna (eller kontaktperson där förening saknas).

Svenska Vallföreningen
i samarbete med
Halländska Vallföreningen
<http://www.svenskavall.se/>

Program

- 09.30 Samling och kaffe
- 10.00 Välkommen hälsar *Anna Carlsson, ordförande*
- 10.10 Årets grönfoderväxter – hur har det gått?
Anna Aurell-Svensson, Växa Sverige
- 10.40- Förläng slåtter- och betessången med nygamla grödor
- 11.10 *Gunnar Danielsson, Olssons Frö*
- 11.20 Vilka foderväxter kan vi förvänta oss ska växa under
värmestress och på hösten med kortare dagar? Hur
maxar vi vallen på hösten? Möjligheter med mellan-
grödor
Göran Bergkvist, SLU, Inst. f. växtproduktionsekologi
- 12.15 Lunch
- 13.15 Årsmöte – Svenska Vallföreningen
- 14.15 Kaffe
- 14.20 Sen vallinsådd. Diskussion kring en innovation inom
Inno4Grass
*Magnus Nilsson, Bruket, Eldsberga och Anna Carlsson,
Getinge*
- 14.40 Grunden för bra valletablering. Hur lyckas vi med
hjälpssådder?
Per-Anders Andersson, Lantmännens rådgivning
- 15.10 Hur planerar vi grovfoderåret 2019?
Avslutande diskussion med dagens föreläsare
- 15.30 Avslutning

I torkans spår – rapport från årsmötesseminariet

Torka – ett givet ämne för årsmötet, men det var verkligen ingen idé torka! Här belystes allt från de mest udda nödgrödor till nya tag med valletablering. Det 70-talet åhörare som kommit till Munkagårdsgymnasiet fick en givande dag. Upp med handen den som inte lärde sig en helt ny foderväxt under dagen!

Årets grönfoderväxter – hur har det gått?

Många ettåriga fodergrödor har såtts sent i år. Anna Aurell-Svensson berättade att Växa i Halland har nyttjat tillfället att samla kunskap inom området. Mätningar från början av oktober har visat skördar på upp till 3,5 ton ts/ha. Havre blandat med westerwoldiskt rajgräs gav störst avkastning av de studerade grödorna, även om rajgräset inte bestockat sig så bra. Ärt och spannmål har gett bättre avkastning än ren spannmål. Foderraps gav god men blöt skörd och mindre rajgräs. Spillsäd har bidragit till avkastningen, men den har också gjort att korn efter korn har mätt sig sämre och fått bladfläcksjuka. Sådd i början av augusti gav avsevärt större avkastning än senare sådd.

Grönfoder före och efter avbetning.

Förläng slåtter- och betessäsongen med nygamla ettåriga grödor

En mångfald av arter finns att använda som grönfoderväxter, berättade Gunnar Danielsson från Olssons frö. För bästa resultat är det bra att tänka på att baljväxter klarar lite mer värme än gräsen, å andra sidan växer gräsen vid lägre temperaturer. De mest snabbväxande grönfoderväxterna når stor avkastning efter 70 dagar men har ingen återväxt och är ofta frostkänsliga. Här finns vårsäd, purrhavre, fodervicker, blålupin och oljerättika. Nästa grupp avkastar väl med ytterligare 50 dagars tillväxt och god näring. De är också generellt mer frosttåliga än den första gruppen. Westerwoldiskt rajgräs, grönråg och foderraps ingår i denna grupp. Snabb tillväxt har också de ettåriga vallväxterna persisk klöver, spärrklöver, subklöver, alexandrinerklöver, balansaklöver och snäcklusern. Slutligen nämndes de långsamma men torktåliga och anspråkslösa arterna blodklöver, luddvicker, serradella och cikoria. Mycket att välja på finns det!

Mellangrödor och vallväxter på hösten

Många nyttor med mellangrödor berättade Göran Bergkvist från SLU om, inte bara som reservfoder utan också som fånggröda, avbrott, gröngödsling, täckgröda och för biologisk mångfald. Man kan direktså efter en nerfrusen mellangröda eller först

Foto: Anders Carlsson

Sinkor som betar blandning av havre och korn.

Foto: Anders Carlsson

Kviga som betar oljerättika.

använda redskap som skär ner den. Tänk på att vatten och näring behövs för att mellangrödorna ska växa. Tillväxten blir aldrig så bra på hösten som på våren, då plantan växer inte bara på ljus utan också på reserver.

Mer och bättre vall med sådd efter höstkorn – exempel från Inno4Grass

Magnus Nilsson, Bruket, Eldsberga, berättade att han som ett sätt att lösa foderbehovet har börjat så vall på hösten, efter att höstkorn eller raps skördats. Sådden i renbestånd har gett tät fin vall och därmed mindre behov av ogräsbekämpning. Detta har gynnat klövern, som trots den sena sådden har etablerat sig bra. Magnus är en av de lantbrukare som uppmärksammats i Inno4Grass-projektet. Nilla Nilsson-Linde, SLU presenterade projektet som ska leda till spridning av information och forskningsresultat, och ett bättre samarbete mellan forskning och praktik. Tjugo informationsblad har gjorts där intressanta svenska lantbrukare presenteras, och ett antal möten håller på att genomföras. Nu ska mer informationsmaterial såsom filmer och faktablad tas fram. Allt hamnar på www.inno4grass.eu och www.encyclopediapratensis.eu

Forts. nästa sida

Posttidning **B**

Avs: Hushållningssällskapet
Box 5007, 514 05 LÅNGHEM

Grunden för en bra valletablering

Förnya vallen vart tredje år, det är vad försöksresultat visar, enligt Per-Anders Andersson på Lantmännens Odlingråd-givning. Valletableringen är inte någon stor post i vallens produktionskostnad, men det finns några tumregler:

1. Sådjupet ska vara 0,5–1 cm för ängsgröe, timotej, vitklöver och hundäxing. Två centimeter fungerar för rödklöver, blålusern, ängssvingel och diploidt engelskt rajgräs. Övriga rajgräs, rödklöver och rörsvingel klarar 3 cm.
2. Jämna till fälten på hösten.
3. Vältning före sådd ger bra effekt.
4. Väljen lämplig insåningsgröda. Helsäd eller utan insåningsgröda ger bäst resultat.
5. Så inte för sent på hösten.
6. Så rätt mängd; två plantor under handflatan motsvarar rekommenderade 200 plantor per m².

Linda af Geijersstam, Jordbruksverket, Kalmar,
tel: 072-973 56 13,
e-post: Linda.afGeijersstam@jordbruksverket.se

God Jul

o

Gott Nytt År!

tillönskas
Svenska Vallföreningens medlemmar!

Forskningsanslag och resestipendier 2019

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien utlyser forskningsanslag och resestipendier ur:

Stiftelsen Anders Elofsons fond

Disponibla medel: 250 000 kronor

Stiftelsen Svenska Vallföreningens fonder

Disponibla medel: 250 000 kronor

Resestipendier och anslag ur stiftelserna kan sökas av såväl verksamma lantbrukare som forskare, rådgivare och lärare.

Tillgängliga medel disponeras för främjande av forskning inom betes- och vallkulturens samt fröodlingens ämnesområden samt för bidrag till resor, framförallt utomlands, för studier inom vallodlingens, vallfoderberedningens och vallfoderutnyttjandets områden.

Max bidrag som kan beviljas är 60 000 kronor.

Information

om stiftelserna och anvisningar för ansökan finns på <http://www.ksla.se/anslag-stipendier/ansokan-15-februari/>

Ansökan

som görs elektroniskt, ska vara KSLA tillhanda **senast den 15 februari 2019 kl. 17.00.**

Besked

meddelas v. 12, 2019.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA),
tel: 08-54 54 77 00.

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2019.

Manusstopp

Utgivning

Nr 1 18 jan

15 feb

Redaktionskommitté: Nilla Nilsson-Linde, ansvarig utgivare,

tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsson-Linde@slu.se

Gun Bernes, tel: 090-786 87 44, e-post: gun.bernes@slu.se

Redaktion och layout: **Irène Persson,**

tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com

Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 400 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.

ISSN 1653-8064

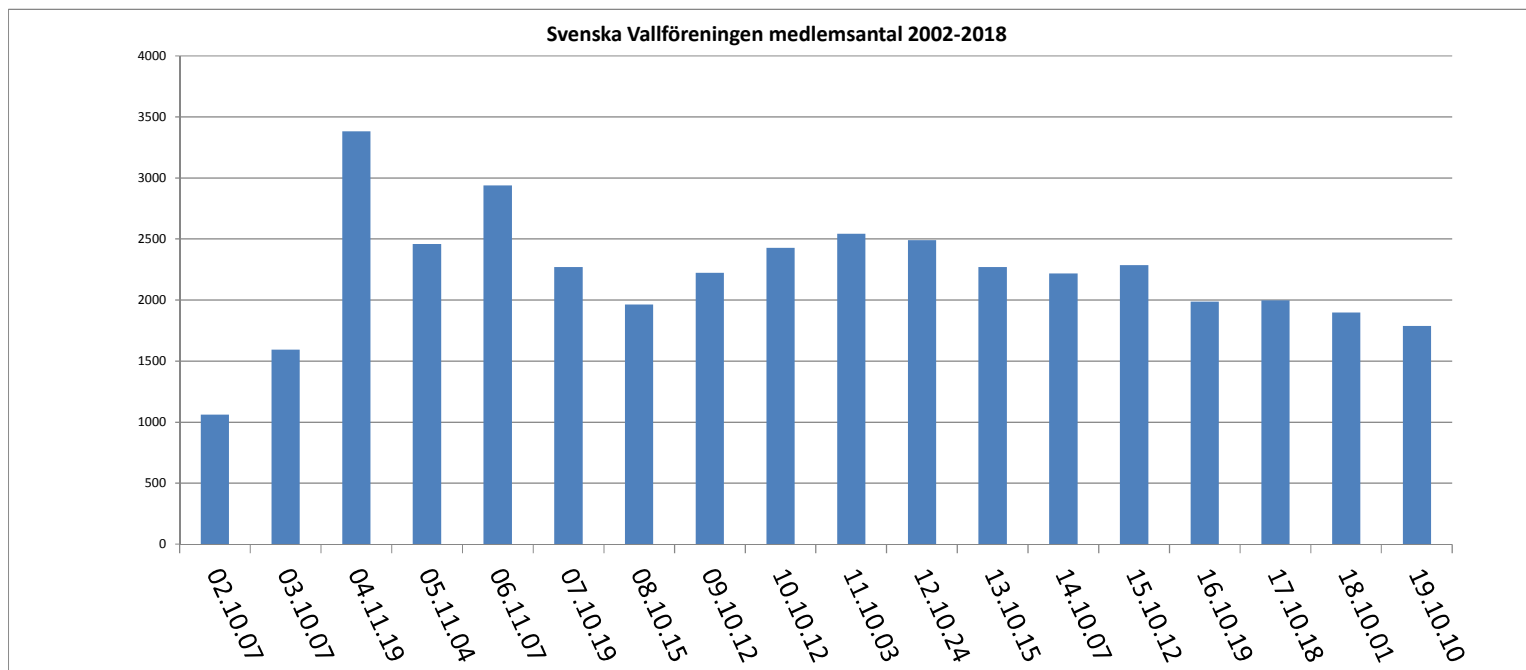
ANTAL BETALANDE MEDLEMMAR I SVENSKA VALLFÖRENINGEN

Värvat

Lokalavd. eller län	Bet.02.	Bet 03	Bet 04	Bet 05	Bet 06	Bet 07	Bet 08	Bet 09	Bet 10	Bet 11	Bet 12	Bet 13	Bet 14	Bet 15	Bet 16	Bet 17	Bet 18	Bet 19
	02.10.07	03.10.07	04.11.19	05.11.04	06.11.07	07.10.19	08.10.15	09.10.12	10.10.12	11.10.03	12.10.24	13.10.15	14.10.07	15.10.12	16.10.19	17.10.18	18.10.01	19.10.10
Skåne	127	118	780	464	371	325	281	244	218	470	306	262	327	262	241	284	247	227
Uppland	104	95	260	179	167	146	140	124	232	169	256	211	190	205	188	171	172	173
Skaraborg	77	204	307	187	161	141	128	251	185	151	184	152	135	179	152	146	139	138
Halland	104	280	211	178	164	151	133	207	161	141	180	152	139	162	138	128	155	131
Östergötland	52	207	273	174	149	132	115	177	140	116	156	138	120	154	131	94	138	121
Värmland	59	66	191	129	113	95	89	151	106	91	154	127	106	134	116	109	101	96
Sjuhärad	78	70	213	151	131	120	109	156	136	119	142	126	107	130	114	107	104	95
Jönköping	37	32	243	153	116	96	86	71	307	174	126	141	117	96	94	133	109	96
Västsvrige	64	191	133	110	104	93	122	114	76	107	100	95	104	68	65	61	55	54
Västerbotten	7	7	7	4	137	91	79	73	70	60	98	85	65	108	88	78	74	90
Örebro	49	42	133	96	85	73	65	156	103	78	97	85	77	96	80	66	65	61
Gotland	16	16	12	156	74	63	51	41	38	134	85	70	148	91	77	80	70	66
Sörmland	34	32	31	91	60	48	42	36	32	103	82	66	104	80	65	61	69	64
Gävleborg	51	41	38	31	166	104	75	59	48	137	79	74	74	93	70	61	52	50
Dalarna	45	39	34	29	158	101	79	64	55	124	69	84	74	72	59	63	57	54
Jämtland	31	32	30	26	120	83	66	52	42	73	64	51	66	53	49	48	45	41
Västmanland	36	32	121	81	63	54	47	41	36	35	57	48	37	62	49	42	38	45
Västernorrland	11	7	7	5	135	75	48	38	31	23	54	47	33	51	44	33	26	26
Södra Kalmar	7	8	206	111	77	55	45	37	104	68	44	87	63	56	50	78	65	57
Tjustbygden	32	37	116	75	57	51	44	36	74	50	43	34	30	24	22	29	24	21
Norrbottn	23	22	20	17	60	36	27	24	25	23	42	37	34	49	35	25	20	21
Kronoberg	10	10	9	8	156	85	62	43	97	48	39	58	40	32	30	54	42	33
Blekinge	7	6	6	5	114	53	31	29	111	49	33	40	29	28	29	48	31	27
RIKET	1061	1594	3381	2460	2938	2271	1964	2224	2427	2543	2490	2270	2219	2285	1986	1999	1898	1787

Betalande per 30 juni

Bet 13	Bet 14	Bet 15	Bet 16	Bet 17	Bet 18	Bet 19
13.06.30	14.06.30	15.06.30	16.06.30	17.06.30	18.06.30	19.06.30
262	324	260	247	280	240	226
209	184	196	197	167	169	170
149	133	173	158	144	139	136
151	138	161	139	124	151	131
137	119	142	151	87	137	120
126	106	134	118	107	101	95
126	107	128	117	105	103	95
139	117	91	92	129	109	95
100	112	64	74	67	55	55
83	65	107	93	75	74	88
84	74	96	81	65	65	59
70	146	92	76	74	69	66
66	102	81	65	46	68	64
64	74	83	89	60	51	50
60	74	72	59	51	57	54
50	63	53	49	43	43	41
47	37	61	50	41	38	45
47	33	29	66	33	26	26
86	63	57	47	76	64	57
34	30	21	26	29	23	21
37	34	29	56	25	20	21
57	40	32	30	54	39	33
38	29	28	28	47	30	27
2222	2204	2190	2108	1929	1871	1775

<i>Lokalförening</i>	<i>Aktiviteter</i>	<i>Kommentarer</i>
Uppland	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 180404, SLU, Uppsala; Cecilia Müller och Magnus Halling SLU; Ökar risken för fång på bete? Kan alla hästar gå på bete, sett ur fångperspektiv? Fång ur ett kortsiktigt respektive långsiktigt perspektiv. Hur förändras sockerinnehållet i olika vallgräs över säsong? • Arrangemang av Svenska Vallföreningens sommarmöte 180726–27. Rolf Spörndly; Ensilering med små förluster. Ersättningsfoder vid extremväder. Eva Spörndly; Deltidsbete. Magnus Halling; Visning av vallsortförsök. Anna Carlsson; Inno4Grass. Studiebesök på Stabby gård, Uppsala, Nyväga gård, Ängsholmens gårdsmejeri samt Brunsbergs Foder & Strö. 	<p>30-40 deltagare.</p> <p>44 anmälda deltagare. Mycket välarrangerat och uppskattat möte.</p>
Södermanland	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Östergötland	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Tjustbygden	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Skåne	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 180227 på Ekerödsrasten utanför Hörby. Aktuellt inom vall med fokus på kvalitet och egenskaper hos plast till balar och plansilo. Rolf Spörndly, SLU; Plasta, flytta, lagra för bästa kvalitet – ett axplock av resultat från rundbalsforskning. Mattias Lindeberg; Olof Lars Gård, mjölkproducent och importör av ensilageplast till plansilos. Per-Anders Andersson, Lantmännen Lantbruk; Nyheter på vallfronten (utfodringsförsök, lusernympning m.m.). Maria Wahlquist; Svenska Vallföreningens delaktighet i EU-projektet Inno4Grass. 	Ca 30 medlemmar. Lantmännen sponsrade lokalen.

<p>Skåne (forts.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Borgeby fältdagar. Skånska Vallföreningen medverkade i Svenska Vallföreningens tält på Borgeby Fältdagar 180627–28. EU-projektet Inno4Grass presenterades. Båda dagarna var det lantbrukare med från Halland som berättade om sina innovationer. Från Skåne deltog Börje Persson, Humlaröd, Knislinge; biologisk spårmarkering med hundäxing. Vid Valltorget gavs guidning av HIR och fröfirmorna bland demoodlingarna. • Fältvandring 181005 i Skepparslöv, Demoodling med anledning av torkan. Här visades potentialen hos olika grödor och grödblandningar då de sås efter skörd och ensileras under hösten. 	<p>Vallföreningen delade tält med Lantmännen, en naturlig samlingsplats för vall.</p> <p>HIR Skåne och Skåneförsöken hade initierat odlingen. Skånska Vallföreningen bjöd på fika.</p>
<p>Sjuhäradsbygden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 180307 på Strömma naturbrukscentrum. F.d. vallmästaren Bernt Bengtsson berättade om hur man lyckas med vallodling och mjölkproduktion på gården i Valinge, Halland. • Fältvandring 180523 på Bredgården, Marbäck, en nyligen omställd KRAV-gård med mjölkproduktion och nyinsatt grop. Odling av vall, vårsäd, åkerböna/vårvede. • Fältvandring 180605 hos Jimmy Grinsvall, Björketorp/Sätilla med nötköttsproduktion och växtodling. • Fältvandring 180625 på Intakan, Hökerum; förväntad ts-avkastning, artbestämning i vall, skördetidpunkt och strategi för gödsling till kommande skördar. Ola Hallin, Hushållningssällskapet Sjuhärad, Emelie Wickström, Rådgivarna i Sjuhärad och Per-Anders Andersson, Lantmännen Lantbruk. 	<p>14 deltagare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samverkan med Rådgivarna i Sjuhärad och Hushållningssällskapet i Sjuhärad. Ca 10 deltagare. • Samverkan med Rådgivarna i Sjuhärad och Hushållningssällskapet i Sjuhärad. Det var först tänkt en fältvandring tidigare i maj men den krockade med första skörden och därför blev det en fältvandring i början av juni istället där fokus blev höstraps, spannmål och åkerböna. • Ca 25 deltagare.

Skaraborg	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte och vallseminarium 180226. Elisabet Nadeau medverkade; jämförelse timotej och rörsvingel. • Vallfältvandring 180517, Backa gård, Varnhem. Axima medverkade och visade maskiner. Visning även av ladugård och maskiner med fälttur. • Fältvandring 181004; Olika varianter av höstsådd för grönfoderskörd. Jordbruksverket, Växa Sverige och Länsstyrelsen medverkade. 	<p>Ett 20-tal medlemmar deltog.</p> <p>Ett 60-tal deltagare. Samarrangemang med Ekologiska lantbrukarna.</p> <p>Ett 20-tal deltagare.</p>
Halland	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 180117 på Berte gård i Slöinge. Karl-Oskar Andersson, Scandinavian Seed; nya frösorter samt fröernas resa fram till marknadsföring, olika vallfröblandningar och tanken bakom dem. Jörgen Persson, Skånefrö; uppförkning av vallfröer samt vilka krav och regler som gäller vid inblandning av annan art. • Vallvandring 180516 på Munkagårdsgymnasiet, Årets Vallmästare i Halland 2017. Orsaker till låg andel klöver på våren. • Vallvandring 180619 om insåningsgrödor och ekovall. Öströö gård och Martin Johansson, Köinge. Gunnar Danielsson, Olssons Frö medverkade. • Rundtur 181008 om sent sådda alternativa fodergrödor med start hos Bröderna Bengtssons lantbruk. • Svenska Vallföreningens årsmöte och seminarium hölls på Munkagårdsgymnasiet 181109 i Tvååker: I torkans spår – nya möjligheter med grönfoder- och vallväxter. • Sen betesvandring 181121 hos Anna och Anders Carlsson, Skogsgård. Förlängd betesperiod med olika fodergrödor för höstbete, t.ex. oljerättika och sparad vall. 	<p>26 personer.</p> <p>37 deltagare.</p>

Västsverige – HS Väst Tema Vall	<ul style="list-style-type: none"> • Studieresa till Borgeby fältdagar. • HIR- och Tema-kväll 181126. Julbord och gemensamma föredrag innan ämnesvis uppdelning. Vallpasset: nyare försöksresultat och erfarenheter från det speciella torråret redovisades och diskuterades. 	<p>En del vallföreningsmedlemmar åkte med men allt fler åker på egen hand. Tema Vallmedlemmar åker gratis med bussen och i samband med det bjuds resenärerna på entré till mässan och middag på vägen hem. Demorutorerna i vall blir mer och mer besökta av våra medlemmar, både bussåkande och enskilda resenärer till Borgeby.</p> <p>12 deltagare på vallpasset.</p>
Värmland	<ul style="list-style-type: none"> • Början av april. Vårbruks-kick-off; Etablering, olika såmaskiner. • Årsmöte samt Öppet Hus 181029, Hushållningssällskapet; Uppföljning och hantering av torkan. 	<p>Ca 40 deltagare.</p> <p>Ca 30 lantbrukare.</p>
Örebro	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	<p><i>(Det blev ett år med mycket sol, höga temperaturer och lite regn under vår, sommar och tidig höst och det medförde svår torka med brist på bete och foder. Föreningens medlemmar fick lägga fokus på sin egen verksamhet ute på gårdarna).</i></p>
Västmanland	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Dalarna	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Gävleborg	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----
Jämtland, Härjedalen	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	-----

Västerbotten	<ul style="list-style-type: none"> • Årsmöte 180228i Lövånger kyrkstad; Proteinförsörjning och proteingrödor i norrländska foderstater. Resultat presenterades från Helena Gidlund, SLU, angående jämförelse av raps- och sojaprotein samt om olika klöverandelar i foderstaten. Gun Bernes, SLU; fältstudie av rybsodling i Väster- och Norrbotten, utfodringsförsök med baljväxtgrönfoder till digivande tackor och till växande lamm. David Parsons, SLU; nya proteingrödor, både perenna och ettåriga. Jan-Erik Jonsson från Fodercentralen och Örjan Sjöström från Lantmännen presenterade årets spannmålssorter och vallutsäde från sina respektive företag. • Länsstyrelsen har, med vallföreningen som medarrangör, ordnat fältvandringar med inriktning på vall under veckorna 22 och 23. Fältvandringarna genomfördes hos Mikael Långström, Frostkåge, Skellefteå, Åke Dahlberg, Valsfåboda, Erik & Mikael Lindströms Lantbruk AB, Ragvaldstråk och hos Pia Laula och Martin Berglund, Umgrånsele. 	<p>Vallföreningen har bidragit med synpunkter på upplägget och i samband med fältvandringarna också berättat kort om sin verksamhet. Fältvandringarna samlade totalt 62 deltagare.</p>
Norrbotten	<ul style="list-style-type: none"> • ----- 	<p>-----</p>

Anna Carlsson
Täckinge, Skogsgård 201
305 77 Getinge
035-550 35
carlsson@skogsgard.se

REMISSYTTRANDE
2018-09-12

Jordbruksverket

Remissvar om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2015:25) Dnr 4.1.16–12113/2018

Svenska Vallföreningen har synpunkter på rubricerat förslag. Svenska Vallföreningen hävdar grovfoderodlarnas intressen, verkar för ett lönsamt utnyttjande av grovfoderväxter och bete samt påverkar och stödjer forskning, försök och rådgivning på vallområdet. Vi är en ideell förening med cirka 2 500 medlemmar bestående av lantbrukare samt tjänstemän inom privat och offentlig verksamhet. Vi har 16 lokalföreningar i landet.

Vi tillstyrker föreslagen ändring men anser, för tydlighets skull, att italienskt rajgräs bör anges jämsides med westerwoldiskt rajgräs i 6 § tredje punkten.

Med vänlig hälsning/enligt uppdrag

Anna Carlsson, ordförande

Anna Carlsson
Täckinge, Skogsgård 201
305 77 Getinge
0709-701206
carlsson@skogsgard.se

REMISSYTTRANDE
2019-03-24

Jordbruksverket

Remissvar om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:18) Dnr 5.2.18-04105/2019

Svenska Vallföreningen har synpunkter på rubricerat förslag. Svenska Vallföreningen hävdar grovfoderodlarnas intressen, verkar för ett lönsamt utnyttjande av grovfoderväxter och bete samt påverkar och stödjer forskning, försök och rådgivning på vallområdet. Vi är en ideell förening med cirka 2 100 medlemmar bestående av lantbrukare samt tjänstemän inom privat och offentlig verksamhet. Vi har 16 lokalföreningar i landet.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m.

SJVFS 2019:18. Kapitel 6 (Bete och Utevistelse). Paragraf 11:

”Utegångsdjur ska under den kalla årstiden när betestillväxt inte sker ha tillgång till ligghall eller annat stall som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats.”

Begreppet ”den kalla årstiden när betestillväxt inte sker” tolkas på bästa sätt på hösten som när dygnets medeltemperatur understiger +5 °C under mer än 5 dagar i sträck. Denna tolkning tillämpas också på vissa håll, t.ex. vid Länsstyrelsen i Halland. På andra håll tillämpar man mer schablonmässigt ett datum.

Med anledning av den pågående klimatförändringen och speciellt sommaren 2018 med allvarlig torka har det visat sig att bete kan finnas kvar även långt efter en 5-dagarsperiod med lägre medeltemperatur än +5 °C. Det gäller då betesmarker där gräset vuxit innan betestillväxten upphört. Den nu gällande skrivningen försvårar därför möjligheten att utnyttja betet på goda betesvallar där bete finns kvar även efter att tillväxten upphört. Det blir ofta en längre period av torrt och varmt väder efter en kortare köldperiod.

Vi önskar därför att uttrycket ”när betestillväxt inte sker” tas bort eller ändras till en skrivning med innebörden ”... den kalla årstiden då bete inte finns i tillräcklig mängd ha tillgång till”

Den fulla lydelsen av paragraf 11 blir således:

”Utegångsdjur ska under den kalla årstiden då bete inte finns i tillräcklig mängd ha tillgång till ligghall eller annat stall som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats

Med vänlig hälsning/enligt uppdrag

Anna Carlsson, ordförande

Sommarmöte med fladdermöss och vattenbufflar

Foton: Magnus Halling

Jämfört med tidig rödklöver gav medelsena sorter ofta bättre avkastning i skörd 3 vid extrem torka i sortförsök på Säby i Uppsala.

Under två dagar i juli bjöd Upplands vallförening in till sommarmöte. Naturligtvis var torkan det stora samtalsämnet vilket togs upp vid varje studiebesök. Det förtog emellertid inte den goda stämning som vi upplevde under dessa dagar.

Vi samlades på Lövsta forskningscentrum som drivs av SLU. Efter inledning och välkomnande av ordförande *Jacob Gustawson* presenterade *Rolf Spörndly*, SLU en undersökning man gjort om ensileringsförluster. En av de deltagande gårdarna i den studien var Ekenäs gård i Södermanland som drivs av *Örjan Bergman*. Detta är också en av gårdarna i EU-projektet Inno4Grass som *Anna Carlsson* presenterade. Örjan berättade om gården och om hur han gjort för att ha så små förluster i sin plansilo. Han poängterade vikten av att hinna med att packa ordentligt. Exempel på detta är att sedan man fick högre kapacitet på hacken lägger man numera ofta in grönmassa i två fack samtidigt med en lastare i varje fack. När skörden är färdig efterpackar man ordentligt innan man täcker omsorgsfullt med mycket sand på plasten.

Deltidsbete och sortförsök

Eva Spörndly, SLU visade resultat från sin forskning om deltidbete vid robotmjölkning. Hon fann att korna gärna betade morgon och kväll och att de mjölkade bra. De går gärna ut, men om de har bra ensilage i ladugården äter de mest inne.

Lunchen serverades under skuggande äppelträd i Linnés Hammarby. Vi fick också en intressant guidning i Linnés hus, med många bevarade ting från hans tid och vi fick veta mycket om hans liv och leverne.

Sedan var det visning av officiella sortförsök av *Magnus Halling*, också han från SLU. Vallväxterna i renbestånd ligger utlagda rutvis och var mer eller mindre kraftigt påverkade av torkan. Blålusern, rödklöver och rörsvingelhybrider var i nämnd ordning ”grönast”.

Vi åkte buss tillbaka till Lövsta för kaffe och *Rolf Spörndly* höll ytterligare en genomgång, nu en nyinsatt programpunkt om hur vi ska tackla årets foderbrist och vad vi kan odla för grödor som hjälpfoder. Det går att hitta de skrifter Rolf pratade om på Svenska Vallföreningens hemsida, se nedan.

Stadsnära gårdsbesök

Dagens sista studiebesök var hos familjen Gauffin på Stabby gård strax utanför Uppsala. *Elisabeth Gauffin* tog emot oss då hennes söner som driver gården sedan 2010 höll på att lägga in den sista tröskade spannmålen i plastkorv. Gården arrenderas från Uppsala universitet sedan 1923. Man önskar nu bygga en kotunnel under den hårt trafikerade vägen till betet, en åtgärd som varken är enkel eller billig att genomföra. Trots att *Elisabeth* inte tyckte det fanns något att se på markerna hade vi en väldigt intressant diskussion om bl.a. deras studiebesök från skolor och universitet samt om vilka vanliga konsumentfrågor som lyfts. Man är med i ”Sju gårdar” som säljer ekologiska mjölkprodukter med eget varumärke och vi fick höra hur de utvecklat detta koncept.

Forts. nästa sida

Stabby gård ligger nära Uppsala och man får ta hänsyn till både trafik och människor i den dagliga driften.

Freerk Boersma välkomnade till Nyvåga gård.

Elisabeth Gauffin ville ha råd av mötesdeltagarna om de skulle tröska eller ta helsädesensilage på åkerbönorna och det blev en lång och givande diskussion.

På Nyvåga gård har man gjort 5 m breda drivgångar som gör att korna snabbt når de 14 fällorna som ligger väl samlade bakom ladugården.

Innan middagen som skulle hållas på Wiks slott fick vi tillfälle att bada i Mälarens nordligaste fjärd, Ekoln. Efter en varm, solig dag kändes det väldigt uppfriskande. Efter en god middag var det så dags för fladdermussafari. I den ljumma sommarkvällen fick vi en oförglömlig guidning i hur man hittar fladdermöss.

Utvecklat betessystem

Fredagens första studiebesök var hos *Freerk Boersma* och *Janneke Brink* på Nyvåga gård, Harbo. Här finns 160 mjölkkor av mestadels SRB/Ayrshire-ras som mjölkas tre gånger om dagen i en dubbel 20-swingover. Lantbrukarna vill att djurskötseln skulle vara så enkel som möjligt så att en person ska kunna sköta djuren varje dag. Produktionen ligger på 9 500 l per ko, vilket Freerk anser vara optimalt för hans del. Vallan innehåller blålusern, rödklöver, ängssvingel och timotej. I betesblandningen har man även cikoria, kummin och käringtand. Vallan ligger 4–5 år och insådden görs i spannmål som blir helsädesensilage. Man lägger ensilage i plastkorv med en maskin som man även kör åt andra med. På sommaren är korna på bete dygnet runt (utom under årets torrperiod). Betessystemet ska också vara enkelt; korna får varje dygn en ny fälla på 2,5 ha.

Gården brukar 180 ha åker och man kör det mesta själva förutom gödselkörning och strängläggning. De odlar 28 ha majs som de sår själva med en såmaskin som lägger en nedbrytbar plast ovanpå såraden. På det viset uppskattar Freerk att majsen mog-

Pontus Elvingson med sina vattenbufflar som är väldigt keliga men kräver noggranna och likadana rutiner för att släppa ner mjölken.

nar tre veckor tidigare. Tio procent av mjölken säljs till grannen som tillverkar mozzarella och resten levereras till Arla. Man har även gårdsförsäljning, bl.a. av sockermajs när det är tid för det.

Svensk mozzarella

Sedan fortsatte vi till Ängsholmens Gårdsmejeri, dit Freerk levererar mjölk. *Pontus Elvingson* berättade om deras satsning på vattenbufflar och egen mozzarellatillverkning. De levererar till en återförsäljare som sedan säljer till restauranger och så har de egen gårdsförsäljning. *Eva* bjöd på provsmakning av denna goda ost som de poängterade ska vara färsk. Detta år pausar

Forts. nästa sida

Deltagarna bjöds på nygjord ostkaka med gräddor och sylt till elvakaffet.

man mjölkningen av bufflarna och köper därför in komjölk. Buffelmjölken innehåller 7,5–9 % fett och ca 5 % protein, och det blir 2,5 kg mozzarella per 10 l mjölk, jämfört med komjölk som ger 1,3 kg. Även mjölkens konsistens och smak skiljer sig åt mellan djurslagen.

Vattenbufflarna fick vi sedan titta på nere på betesmarken vid sjön Tämnaren. Dessa speciella djur är enligt Pontus väldigt keliga men kräver noggranna och likadana rutiner vid mjölkning för att släppa ner mjölken. Det var också intressant att höra att vattenbufflarna inte går ner sig på sankmarker tack vare en speciell teknik de har för att komma loss. Andra tåliga egenskaper är att fästingar inte trivs på dem och att de blir immuna mot *Pyroplasma* via råmjölken.

Rätt foder till hästarna

Efter lunch på Heby Wårdshus var det dags för besök hos Brunsbergs Foder & Strö i Grän. De har specialiserat sig på hästfoder. År 1990 började man licenstillverka enligt en metod från England, HorseHage. Det är hösilage i småbalar på 25 kg som komprimeras till hälften och sedan plastas. Numera säljs 4 500 ton hästfoder i olika balstorlekar. Av 600 ha odlad areal är det vall på 300 ha. Man har 92 dikor och rekrytering och därför har man 50 ha med klöver-gräsvallar medan resten är gräsvallar. För att få den rätta ts-halten och smakligheten vill man i gräsvallen ha ca 25 % engelskt rajgräs och resten timotej samt ängssvingel.

Balarna står noggrant uppradade för att man ska kunna leverera samma parti till kunderna hela säsongen.

Vallarna ligger i 4 år och sedan odlar man spannmål i 4 år. Man har åtta olika kvalitetsgrupper av hösilaget för att hästägarna ska få det foder de önskar. Det var intressant att höra *Urban* och *Ronae Brunsberg* berätta om sitt företag, som de utvecklat efterhand.

Med många intryck och nya lärdomar styrde vi sedan kosan hemåt. Vi vill tacka Upplands vallförening för ett mycket välordnat och intressant sammarmöte som lockat drygt 40 deltagare. Det gav mycket, inte minst att träffas och utbyta tankar och idéer om detta så ovanliga odlingsår.

Anna Carlsson, Getinge, tel: 0709-70 12 06,
e-post: carlsson@skogsgard.se

Lästips:

Svenska Vallföreningen. 2018. Torkan på tapeten på Somarmötet idag 26 augusti. www.svenskavall.se [2018-07-26]

SVENSKA VALLBREV kommer ut med sju nummer 2018.	
Manusstopp	Utgivning
Nr 6 20 sep	19 okt
Nr 7 15 nov	14 dec
Redaktionskommitté: Nilla Nilsdotter-Linde, ansvarig utgivare, tel: 070-662 74 05, e-post: Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se	
Gun Bernes , tel: 090-786 87 44, e-post: gun.bernes@slu.se	
Redaktion och layout: Irène Persson , tel: 070-616 66 27, e-post: irenee.persson@gmail.com	
Vill du bli medlem i Svenska Vallföreningen? Betala 400 kr till pg. 72 27 23-4 eller bg. 108-9705 och ange namn och adress.	

ISSN 1653-8064

I veckan efter midsommar 2019 anordnas ett gemensamt symposium av European Grassland Federation (EGF) och Eucarpia. Temat för symposiet är "Improving sown grasslands through breeding and management". Speciellt fokus läggs på växtförädlingens roll för att få hållbara och funktionsdugliga vallar. Produktiviteten i anlagda vallar

2019 **EGF**
EUCARPIA

Joint Symposium | Zurich, June 24–27

beror på tillgången på högkvalitativa vallsorter, lämpliga fröblandningar samt optimal skötsel. Fokus läggs också på samspelet mellan forskning, utbildning och tillämpning. Utöver föreläsningar och diskussioner anordnas studieresor både under och efter konferensen. Anmäl dig senast 3 april 2019 för lägsta kostnad.

Mer information: www.egfeucarpia2019.ch

Europas vallmästare uppmärksammas med en prisceremoni i Tyskland

Europas mest innovativa vallbönder har utsetts och hyllas för sina innovationer och sitt framgångsrika engagemang inom vall och bete. Detta initiativ är en del av ett treårigt tematiskt nätverk, Inno4Grass, finansierat av Horizon 2020, EU:s forsknings- och innovationsprogram. De svenska pristagarna är Tore och Per Larsson från Tibro.

De lantbrukare som kommer att uppmärksammas representerar åtta medlemsländer i EU och är alla framstående inom vall- och betesskötsel trots skillnader i klimat, odlingssystem och jordtyp. Varje projektland har i nationella tävlingar identifierat sina vallmästare.

De åtta länderna inom Inno4Grass som representeras i ceremonin är Tyskland, Belgien, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Polen och Sverige. Dessa länder har stor areal vall och bete, och produktionen av mjölk samt nöt- och lammkött har avgörande ekonomisk betydelse

Prisceremonin kommer att ske på en vallkonferens i Hannover i norra Tyskland den 11–12 juni 2019. I samband med ceremonin kommer deltagarna att besöka kollegor på gårdar runt Oldenburg och diskutera vallodling, betesdrift och konserveringstekniker. Tyska jordbruksdepartementet stöttar evenemanget.

Tore och Per Larsson, far och son, från Kårtorp, Tibro som representerar Sverige tog emot priset som Årets Vallmästare 2018 vid Växadagarna i Jönköping.

– Det är spännande och positivt att kunna lyfta vallmästartävlingen på europeisk nivå och att ländernas duktiga vallmästare får mötas, dela erfarenheter med varandra och vara föregångare och inspiratörer för andra vallbönder, säger SLU:s representant i Inno4Grass-projektet Nilla Nilsson-Linde.

– Jag ser fram emot att belöna innovativa vallbönder runtom i Europa för deras fantastiska prestationer inom vall- och betesproduktion. Vi kallar dessa lantbrukare föregångare och inspiratörer, de visar möjligheter och sprider framtidstro i sina respektive länder och förser andra lantbrukare med råd, idéer och kunskap om vall och bete. Det är viktigt att vi uppmärksammar deras bidrag till branschens utveckling genom denna prisceremoni. Detta är ett av de viktigaste resultaten från Inno4Grass-projektet, säger projektkoordinator Arno Krause.

Per och Tore Larsson från Kårtorp blev Årets Vallmästare 2018. Foto: Ann Christin Olsson

Projektet Inno4Grass strävar efter att överbrygga klyftan mellan praktik och forskning för att försäkra att innovativa system för produktiva gräsmarker tillämpas. Det långsiktiga målet i projektet är att öka lönsamheten på europeiska vallgårdar samtidigt som miljövärdena bevaras.

I följande tabell presenteras vallmästarna samt kontaktpersonerna inom Inno4Grass. Besök gärna projekthemsidan www.inno4grass.eu för mera information.

Land	Vallmästare	Kontaktperson inom Inno4Grass med e-post	
Irland	Eddie och Denis O'Donnel	Fergus Bogue	fergus.bogue@teagasc.ie
Tyskland	Hof Butendiek	Felicita Kaemena	felicita.kaemena@lwk-niedersachsen.de
Nederländerna	Hielke och Hanny de Rooij	Agnes van den Pol-van Dasselaar	agnes.vandenpol@wur.nl
Belgien	Velghe Jean-Marie	Benoit Delaite	b.delaite@trame.be
Polen	Mariusz Duda	Artur Paszkowski	artpa@up.poznan.pl
Italien	Gavino Pulinas	Rita Melis	rita.melis@ispaam.cnr.it
Frankrike	Earl Bordeaux	Fanny Baste-Sauvaire	fanny.baste@apca.chambagri.fr
Sverige	Per och Tore Larsson	Nilla Nilsdotter-Linde	nilla.nilsdotter-linde@slu.se

Detta projekt har fått finansiering från EU:s forsknings- och innovationsprogram Horizon 2020 enligt anslagsavtal nr 727368.

Nilla Nilsdotter-Linde, forskare SLU, sekreterare Svenska Vallföreningen, Nilla.Nilsdotter-Linde@slu.se, 070-662 74 05

Anna Carlsson, lantbrukare, ordförande Svenska Vallföreningen, carlsson@skogsgard.se, 0709-70 12 06

Per och Tore Larsson från
Kårtorp blev Årets Vallmästare
2018
Foto: Ann Christin Olsson

Foto: Nilla Nilsson-Linde

Detta projekt har fått finansiering
från EU:s forsknings- och
innovationsprogram
Horizon 2020 enligt
anslagsavtal nr 727368.

Foto: Anna Carlsson

● Den betade arealen i Europa har minskat.
Foto: Linda Grimstedt

Betes- och vallodlingen är under hot i Europa med minskande arealer. Med olika typer av premier för betesproduktion finns hopp om att trenden ska vända.

Text & foto: Lisbeth Karlsson

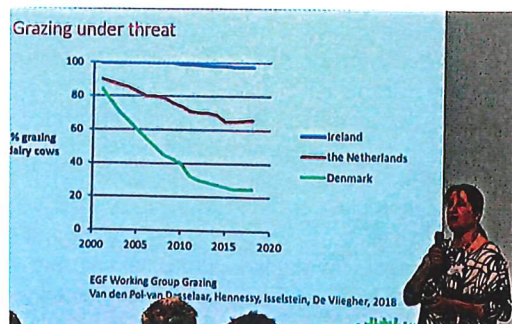
Bete och vall under press i Europa

HANNOVER. EU-projektet Inno4Grass höll i juni möte i Hannover, Tyskland. Betes- och vallarealen utgör en betydande och viktig del av den odlade marken i Europa. Men statistik visar att arealen minskar. Det berättade professor Agnes van der Pol, som forskar kring bete och vallodling vid universitetet i Wageningen, Nederländerna.

-Vallarealen minskar i Europa. Arealen används för andra grödor, som till exempel majs, utnyttjas för utbyggnad av infrastruktur, bebyggelse och industriområden eller att man helt enkelt slutar att bruka jordbruksmarken, sa Agnes van der Pol.

För att undersöka orsakerna och för att vända trenden gjorde European Grassland Federation en studie kring detta som omfattar mer än tio år. Den visade att inte ens Irland längre har 100 procent betesdrift.

Två trender pågår inom mjölk- och köttproduktionen i Europa - mer intensiv produktion respektive att betesmark och vallareal växer igen.

● Betesdriften har haft en nedåtgående trend i Europa, men flera initiativ har bromsat utvecklingen.

● Agnes van der Pol.

-I vissa regioner, till exempel Danmark, blir produktionen med idisslare mer intensiv, antalet djur per hektar gräsbevuxen mark ökar och den gräsbevuxna arealen minskar, sa Agnes van der Pol.

HUR TRENDEN FORTSÄTTER beror till syvende och sist på lantbrukarens val och beslut, resonerade hon och menade att det behövs en rimlig lönsamhet i bruket av bete och vall.

-Om samhället förväntar sig att lantbrukare ska bibehålla och sköta betes- och vallarealen, så är det också avgörande att det kan ske med en rimlig intäkt. De senaste åren har vi därför sett en rad initiativ från samhället och marknaden att stimu-

lera betes- och vallbaserad produktion, nationella program, premiebetalningar och marknads-differentiering, sa Agnes van der Pol.

Ett exempel är det program som infördes 2012 i Nederländerna och som hade som mål att stabilisera andelen mjölkföretag med betesdrift. Vid programstarten hade 82,1 procent av mjölkproducenterna betesdrift. Först fortsatte minskningen, men de senaste åren har det skett en ökning.

programstarten hade 82,1 procent av mjölkproducenterna betesdrift. Först fortsatte minskningen, men de senaste åren har det skett en ökning.

OLIKA FORMER av premiumbetalning för mjölk från betande kor finns i dag över hela Europa, bland annat Nederländerna, Tyskland och

”I vissa regioner, blir produktionen med idisslare mer intensiv.”

Agnes van der Pol

Luxemburg. Det finns också exempel på premiebetalningar för de fördelar som lantbruket tillför ekosystemen.

- Ett exempel är det portugisiska projektet Terraprima som omfattar 50 000 hektar och 1000 lantbrukare, vilka får stöd för den mängd kol som binds i gräsbevuxen mark, sa Agnes van der Pol.

Men i det stora hela beror framtiden för bete och vall på lantbrukarens åsikter och beslut. Tycker djurägaren att betesdrift är positiv för djurvälståndet så är det mer sannolikt att korna får beta, berättade Agnes van der Pol.

VAD DJURÄGAREN TROR att omvärlden, grannen och konsumenten tycker om betesdrift påverkar också beslutet, något som studerats inom Inno4Grass.

- De egna värderingarna är viktigast för de beslut man fattar. Den image gården och branschen har är näst viktigast medan rådgivares och konsumenternas uppfattningar kommer på tredje och fjärde plats, sa Agnes van der Pol.

Minst viktiga var medias och de statliga myn-

digheternas, inklusive regeringens, åsikter och uppfattningar.

I undersökningen frågades lantbrukarna även om vilka drivkrafter och hinder som var viktigast för innovativa beslut kring produktionen. De främsta hindren var ekonomi, arbete samt lagar och regler. De främsta drivkrafterna var även här ekonomi och arbete, men även djurvälstånd.

- Det kan kännas konstigt att arbete och ekonomi finns som både hinder och drivkraft, men samtidigt är det logiskt eftersom förändringar måste vara lönsamma och man vill inte öka arbetsbördan, sa Agnes van der Pol.

I FRAMTIDEN LEVERERAR djurgårdarna inte bara livsmedel. De levererar även samhällsnytta i form av ekologiska tjänster. Lantbrukets inkomster kommer i utökad utsträckning att baseras på högre priser och pristillägg för specialprodukter och högre kvalitet, menar Agnes van der Pol.

- Det är en lovande väg framåt, tycker jag. Lantbruket bidrar med nytta för miljön såväl som för samhället, så det måste ge ekonomisk utdelning.

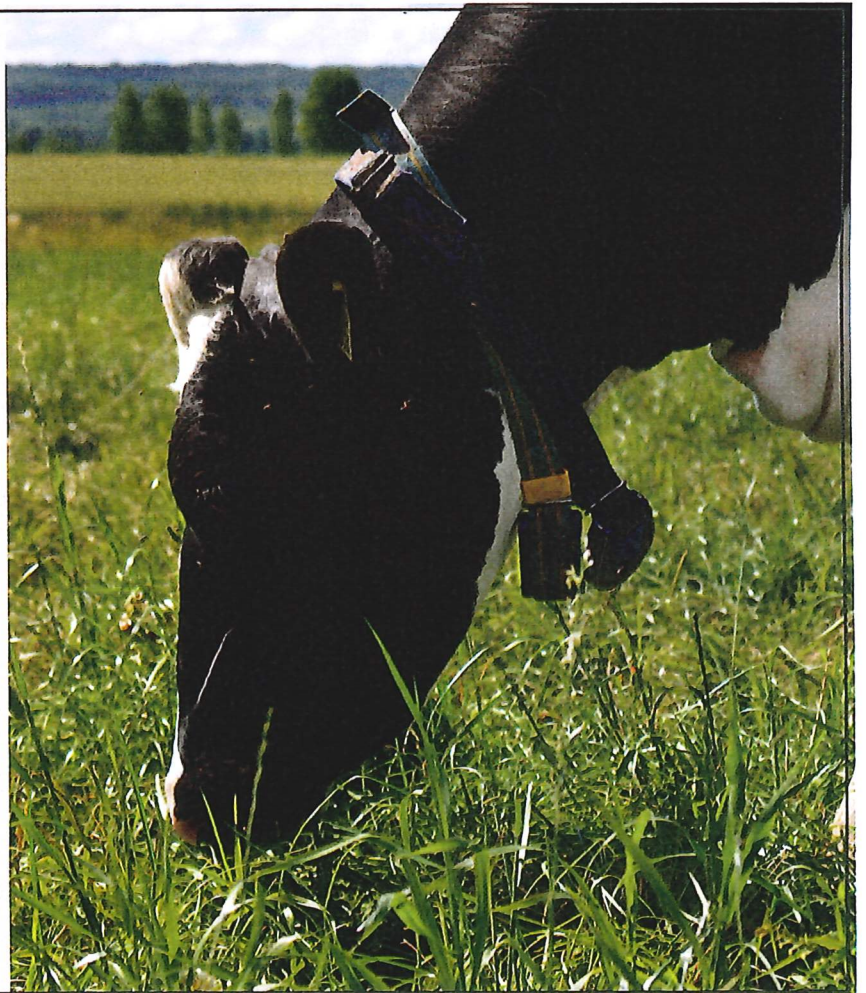
● Vid EU-projektet Inno4Grass mötet hedrades skickliga representanter för Europas betes- och vallodlare. Tore Larsson, som tillsammans med sonen Per Larsson utsågs till Årets Vallmästare i Sverige 2018, fick ta emot en utmärkelse för sin framgångsrika ekologiska vallodling.

Smarta foder ger försprång

- Hög produktion
- Friska djur
- Lönsamhet
- Klimatsmart

Vill du veta mer om våra foder?
Kontakta din säljare!

 Lantmännen

Förnyelsebevis för periodisk skrift

Patent- och registreringsverket utfärdar förnyelsebevis med anledning av er ansökan om förnyelse, som inkom till Patent- och registreringsverket den 1 augusti 2018.

Utgivningsbevis nr: 21 985
Titel: Svenska Vallbrev
Utgivare: Nilla Nilsson Linde
Ställföreträdande utgivare: ---
Ägare: Svenska Vallföreningen - För bättre grovfoder
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsplan: Övrigt
Registreringsdatum: 1997-03-10
Gäller t.o.m/Sista förnyelsedag: 2028-12-31

Patent- och registreringsverket 2018-09-03

Övriga upplysningar, se omstående sida

Svenska Vallföreningen - För bättre grovfoder
c/o Lars Jakobsson
Blyberga 526
705 98 Lillkyrka

Ägarens skyldigheter under innehavstiden

Om utgivarens uppdrag upphör ska ägaren genast utse ny utgivare och anmäla ny utgivare till Patent- och registreringsverket (PRV).

Ändring av titel på skriften samt ändring av ägare eller utgivningsort eller utgivningsplan ska även det anmälas till PRV.

Blanketter kan beställas via kundsupport@prv.se eller kundsupport 08-782 28 00 eller skrivas ut från PRV:s webbplats www.prv.se

Det är straffbart att inte anmäla ändringar.

Förnyelse av utgivningsbevis

Glöm inte att förnya ert utgivningsbevis. Ett utgivningsbevis gäller i tio år från utfärdandet. Ansökan om förnyelse för nästa tioårsperiod får göras tidigast ett år före och senast på dagen för periodens utgång. Sista förnyelsedag ser ni på bevisets förstasida. Information hur du förnyar ditt utgivningsbevis finner du på PRV:s webbplats www.prv.se.

Adressändring till PRV

Anmäl alltid ny postadress till PRV. Anmälan ska vara skriftlig och undertecknad av behörig firmatecknare för ägaren av utgivningsbeviset.

Det räcker inte med att ändra adressen hos Svensk Adressändring, Skatteverket eller Bolagsverket, eftersom PRV inte får information om adressändringar från externa adressregister.

Adressändringen kan skriftligen göras på en blankett som heter Anmälan om ändring gällande utgivningsbevis som du finner på PRV:s webbplats www.prv.se.

Övriga upplysningar

Ställföreträdare utses av utgivaren och godkänns av ägaren. Om utgivarens uppdrag upphör, är också uppdraget som ställföreträdare förfallet.